

УДК 94(477)"1898/1965"

Турчина Л. В.¹, Орловський Д. І.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. РТ-818 ЗНТУ

ВОЛОДИМИР СОСЮРА: СПІВЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ

Українська душа явище, яке важко збагнути людині, що не знайома з історією українського народу: постійний пошук себе, череда болючих втрат та героїчних перемог. Володимир Сосюра – людина, яка своїм життєвим шляхом уособлює Україну та її душу.

Народився В. Сосюра 6 січня 1898 року у місті Дебальцево на Донбасі. Невдовзі після народження Володимира родина Сосюр переїжджає до селища Третя Рота (нині Лисичанськ), де й минають дитячі роки майбутнього поета. Зростав В. Сосюра у дуже бідній родині через те, малому довелося працювати на содовому заводі. Зустрівши власну молодість під час Визвольних Змагань, В. Сосюра воював у Гайдамацькому полку армії УНР, що захищав Київ, приборкував повстання на «Арсеналі», звільняв Слов'янськ, Бахмут та інші міста Донбасу від більшовицької навали. Писати почав ще у 16 років, спочатку російською. Саме на гроші отамана Волоха була видана перша збірка поета «Пісні крові». Втікаючи з полону червоних, потрапив до рук Н. Махна, але знову повернувся до С. Петлюри. Згодом, відправлений на страту денікінцями, нерозстріляний ними, знову опинився у Н. Махна, який за хоробрість нагородив його золотим годинником.

Після поразки УНР В. Сосюра, як і всі, хто співіснував з переможцями, мусив переписати власну біографію, сховати кінці у воду. Засвідчити лояльність до влади, з якою нещодавно воював. Пише навіть поему "ГПУ" – розповідь про полювання лицарів-чекістів на "бандита"-повстанця.

1921 року В. Сосюра разом з М. Йогансенем та М. Хвильовим підпишуть і видадуть друком "Наш універсал", який закликав до єдності усіх сучасних їм літераторів і відкидав досягнення попередників. Зі змісту складалося враження, що новітня українська література будуватиметься на порожньому місці.

Впродовж 1920-х років В. Сосюра перебував послідовно у складі "Плугу", "Гарту", ВАПЛІТЕ, ВУСПП. Така нерозбірливість пояснюється плинністю життя та переконань поета.

Життя В. Сосюри – власна війна: помилуваний більшовиками та прийнятий до їх лав через малий вік та поетичний талант, лауреат Сталінської премії, товариш лідерів Розстріляного відродження, з якими жив у Харкові. Будучи з ними він і зміг окреслити власні погляди на власну Батьківщину та її долю. Звинувачений у «махровому націоналізмі», час від

часу пацієнт психлікарень, викинутий з партії, ця особистість не втрачала насаги писати далі. Творчість В. Сосюра одночасно містить різні оцінки таких антагоністичних постатей як: С. Петлюра, Н. Махно, Й. Сталін. З рештою, будучи російськомовною людиною, став на все життя непримиренним борцем за українську мову та культуру. Борець, чия війна завершилась лише після смерті 8 січня 1965 року.

Однак, щоб більше збагнути боротьбу В. Сосюра за свою країну, ми повинні збагнути його погляди через його творчий спадок. В. Сосюра у своїй поезії підіймав багато тем та образів. Зокрема, образ Батьківщини.

Перший - це тема його «Великої» батьківщини – Радянської, «робочої» України. До теми, якої він торкається у згаданому вище «ГПУ», у творі «Червона зима». У вірші «Сталін», де поет долучається до сумнозвісного культу особи, прославляючи «вождя всіх народів», здається, годі сумніватися в його радянсько-більшовицькій орієнтації.

Друга тема є дещо суперечливою та пов'язаною з «малою» батьківщиною - Донеччиною. Зокрема, автор вдається до пролетарської естетики, коли описує свій краї, пейзажі. А у поезії «Любити Вітчизну, любити завжди...» автор поєднує дві ідеї, зображуючи красу «малої» батьківщини та наголошуючи на своїй радянській батьківщині.

Таким чином, В. Сосюра можна вважати співцем українською душі тією мірою, що він був людиною своєї епохи, коли все українство знаходилося між комуністично-пролетарсько-радянською ідентичністю та власне українською. Підставою для цього є особливості позиції В. Сосюра. Сам же В. Сосюра вважав себе націонал-комуністом, який не зрадив свій краї, але бачив свою Україну лише «червоною». Для нього його батьківщина поділена на «три рівні»: перший рівень – «мала» Батьківщина-Донеччина (крізь призму пролетарської естетики), другий рівень – радянська Україна, третій – весь Радянський Союз. В. Сосюра-«націоналіст» має тільки «малу» Батьківщину, що «сперечається» з його радянською орієнтацією. Складовими його «малої» Батьківщини є народ, українська мова та природа. Бо Україну поет сприймав як вічну, як природну даність, що не має часових меж.